

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการค้าชายแดนและธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตราในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนและธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตราในการศึกษาจะแบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ออกเป็นสามกลุ่มคือ (1) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการค้าชายแดนที่มีถิ่นที่อยู่ในอำเภอแม่สอด ซึ่งเป็นผู้ส่งออกและนำเข้า ณ ด่านศุลกากรแม่สอดจังหวัดตาก หรือตัวแทนทางการค้ามีกลุ่มประชากรจำนวน 50 ราย เป็นข้อมูลผู้ขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มจากการส่งออกและนำเข้าของกรมสรรพากรและด่านศุลกากรแม่สอด ปี 2550 (2) กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาต จำนวน 13 ราย ข้อมูลหอการค้าจังหวัดตาก 2550 และ (3) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนของประเทศไทยและประเทศพม่าที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนและธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตรา(เงินจ๊อด) ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก (In-depth Interview) รวมทั้งการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปผลของการศึกษาโดยพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวกับการค้าชายแดนในจังหวัดตากโดยทั่วไปรวมถึงปัญหาและอุปสรรคทางการค้าจากนโยบายหรือโครงการต่างๆ ของภาครัฐ

5.1.1 ข้อมูลทั่วไป

จากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการค้าชายแดนในจังหวัดตากพบว่าผู้ประกอบการค้าชายแดนหรือตัวแทนการค้าในจังหวัดตาก จำนวน 50 ราย ที่เป็นเพศชายและเพศหญิงมีจำนวนที่ใกล้เคียงกันคือเป็นเพศชายร้อยละ 48 และเพศหญิงจำนวนร้อยละ 52 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 34 และอายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 22 ระดับการศึกษาแบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลักได้แก่ กลุ่มระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวนร้อยละ 64 กลุ่มระดับมัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 24 ผู้ประกอบการอาจจะมีรายได้ในระหว่าง 30,001 – 50,000 บาทต่อเดือนเป็นสัดส่วนมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง คือมีจำนวนร้อยละ 22 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 18 อาจมีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท และรายได้มากกว่า 1,000,000 บาท คิดเป็น

กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาต จำนวน 13 รายที่เป็นเพศชายร้อยละ 69.2 และเพศหญิงร้อยละ 30.8 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 61.5 และอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 30.8 ระดับการศึกษาแบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลักได้แก่ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 38.4 ระดับมัธยมศึกษาและระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 30.8 ผู้ประกอบการอาจจะมีรายได้ในระหว่าง 30,001 – 50,000 บาทต่อเดือนเป็นสัดส่วนมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง คือมีจำนวนร้อยละ 38.4

5.1.2 ลักษณะโครงสร้างและรูปแบบของการค้าขายแดน

1. รูปแบบในการทำธุรกิจหรือการค้า ของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการค้าชายแดนในจังหวัดตาก พบว่ากลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการจะประกอบธุรกิจเฉพาะการส่งออกเป็นจำนวนมากที่สุดคือจำนวนร้อยละ 66 โดยแต่ละกลุ่มจะมีจำนวนผู้ประกอบการที่มีมูลค่าของธุรกิจหรือการค้าใกล้เคียงกันร้อยละ 42 มีมูลค่าการค้ามากกว่า 1,000,000 บาท สำหรับประเภท ชนิด ลักษณะของสินค้าหรือรูปแบบทางธุรกิจกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายจะประกอบการค้าในชนิด ประเภทของสินค้าหรือธุรกิจได้มากกว่าหนึ่งประเภทพบว่าสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคมีผู้ประกอบการอยู่สูงสุดถึงร้อยละ 44 และสินค้าประเภทอื่นๆ ได้แก่ สินค้าประเภทยาโรค สินค้าประเภทสัตว์บกและสัตว์น้ำ สินค้าประเภทรถจักรยาน จักรยานยนต์ สินค้าประเภทอะไหล่รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ ร้อยละ 34 สินค้าประเภทเครื่องนุ่งห่ม/สิ่งทอร้อยละ 16 ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจหรือการค้า ผู้ประกอบการส่วนมากมีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจหรือการค้าอยู่ในระยะเวลา 5 – 10 ปี จำนวนร้อยละ 34 และระยะเวลาในการประกอบธุรกิจหรือการค้าอยู่ในระยะเวลา 1 – 4 ปีและมากกว่า 10 ปี จำนวนร้อยละ 32 ผู้ประกอบการมีสัดส่วนการค้าระหว่างรายได้จากการขายส่งออกและรายได้จากการนำเข้าเปรียบเทียบกับรายได้ทั้งหมดมากกว่าร้อยละ 90 เป็นจำนวนร้อยละ 42 รองลงมาเป็นอัตราร้อยละ 90 เป็นจำนวนร้อยละ 28 โดยมีคู่ค้าจำนวน 2 กลุ่ม ซึ่งคู่ค้าที่สำคัญเป็นชาวพม่ามากกว่าอัตราร้อยละ 50 จำนวนร้อยละ 82 ถัดมาเป็นคู่ค้าที่เป็นชาวไทย กรณีขายร้านหรือขายส่งในประเทศ โดยผู้ประกอบการแต่ละรายจะมีลูกค้าทั้งชาวไทยและพม่าเฉลี่ยจำนวนร้อยละ 48 อยู่ระหว่าง 10 – 100 ราย ร้อยละ 36 น้อยกว่า 10 ราย และร้อยละ 16 มากกว่า 100 มีรูปแบบการติดต่อทางธุรกิจหรือทางการค้าลักษณะอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว จำนวนร้อยละ 66 กรณีลูกค้าเข้ามาติดต่อซื้อหน้าร้านจำนวนร้อยละ 64 ช่องทางการชำระ/รับชำระเงินของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการแต่ละรายสามารถใช้ช่องทางการชำระ/รับชำระเงินได้มากกว่าหนึ่งช่องทางโดยช่องทางการชำระ/รับชำระเงินด้วยการใช้เงินสดเป็นจำนวนมากที่สุด คือจำนวนร้อยละ 74 และการใช้ผ่านระบบโปยกันจำนวนร้อยละ 36 ระยะเวลาของการรับชำระเงินค่าสินค้าแต่ละรายมีการระยะเวลาการรับชำระค่าสินค้ามากกว่าหนึ่งช่วงเวลาโดยมีระยะเวลาการรับ

ชำระค่าสินค้าที่ใช้เวลามากกว่า 2 สัปดาห์มีจำนวนมากที่สุด คือจำนวนร้อยละ 54 การรับชำระค่าสินค้าเงินสดทันทีร้อยละ 49 ระหว่าง 1 – 2 สัปดาห์และระหว่าง 3 – 7 วันจำนวนร้อยละ 12 จากอัตราการรับชำระค่าสินค้าทำให้เราทราบว่า การค้าขายแคชแอนด์แครดิตลักษณะของการขายเชื่อมีจำนวนสูงความเสี่ยงในหนี้สูญมีมากและผู้ค้าต้องมีสภาพคล่องทางการเงินสูง สกุดเงินที่ใช้ในการประกอบธุรกิจหรือการค้ามากกว่าหนึ่งสกล สกุดเงินบาทยังคงเป็นสกุดเงินหลักที่มีการใช้มากที่สุดถึงร้อยละ 94 รองลงมาสกุดเงินจัตที่มีผู้ใช้จำนวนร้อยละ 82 ดังนั้นเงินจัตยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ในการทำการค้าขายแคช การทำการค้าส่งออกมีช่องทางผ่านทางการค้าผู้ประกอบการค้าขายแคชในจังหวัดตาก แต่ละรายจะใช้ช่องทางผ่านทางการค้าได้มากกว่าหนึ่งช่องทางพบว่าช่องทางผ่านทางการค้าในอำเภอแม่สอด มีผู้ประกอบการใช้เป็นช่องทางผ่านทางการค้ามากที่สุดเป็นจำนวนร้อยละ 64 รองลงมาคือใช้ช่องทางผ่านทางอำเภอแม่ระมาดและอำเภอท่าสองยางจำนวนร้อยละ 10 เมื่อเปรียบเทียบผู้ประกอบการจากรูปแบบของการค้าขายแคชในอดีตที่เป็นการค้าโดยประชาชน หรือผู้ประกอบการที่มีภูมิลำเนาหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ของการค้าขายแคช จะพบว่าผู้ประกอบการค้าขายแคชในจังหวัดตากในปัจจุบัน จะเป็นผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่มีรูปแบบของระบบทางธุรกิจมากขึ้นและบางส่วนเป็นกลุ่มทุนขนาดใหญ่ โดยผู้ที่เข้าร่วมในการค้าขายแคชจะอยู่ลึกเข้าไปในศูนย์กลางมากยิ่งขึ้นในอดีตจะพบว่า รูปแบบของสินค้า จากเดิมที่เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวันหรือสินค้าที่หาได้จากธรรมชาติจะเริ่มเปลี่ยนเป็นสินค้าที่มีความหลากหลายและมีมูลค่าที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าทางด้านอุตสาหกรรมและสินค้าที่ต้องใช้เทคโนโลยีที่มีต้นทุนต่ำ ซึ่งผลประโยชน์ส่วนใหญ่ของการค้าขายแคชจะตกอยู่กับกลุ่มธุรกิจที่เป็นระบบหรือบริษัทขนาดใหญ่ มากกว่าที่จะตกอยู่กับชาวบ้านหรือผู้ประกอบการตามแนวชายแดน

2. รูปแบบในการทำธุรกิจหรือการค้า ของผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาตในจังหวัดตาก จำนวน 13 ราย กลุ่มตัวอย่างจะประกอบธุรกิจรับซื้อ-ขาย แลกเปลี่ยนเงินตราร่วมกับการทำการค้าในประเทศชนิดอื่นๆเช่น ขายเสื้อผ้าสำเร็จรูปฯ จำนวนมากที่สุดคือจำนวนร้อยละ 92.3 โดยมีธุรกิจการรับแลกเปลี่ยนเงินตราเป็นธุรกิจแฝงเพื่อการอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าชายพม่า ในแต่ละรายมีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจมากกว่า 10 ปีถึงจำนวนร้อยละ 46.16 รองลงมาเป็นระยะเวลาในการประกอบธุรกิจอยู่ในระยะเวลา 5 – 10 ปีจำนวนร้อยละ 38.46 ผู้ประกอบการโดยส่วนใหญ่การประกอบกิจการมีลักษณะดังกล่าวมานานมาก โดยมีสินค้าประเภทเครื่องนุ่งห่ม/สิ่งทอมีผู้ประกอบการอยู่สูงสุดถึงร้อยละ 84.6 สินค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคร้อยละ 84.6 มูลค่าของธุรกิจของผู้ประกอบการร้อยละ 46.2 มีมูลค่าการค้าระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ส่วนที่เหลือจะมีมูลค่าการค้าใกล้เคียงกัน เมื่อนำรายได้จากการประกอบธุรกิจทั้งหมดเปรียบเทียบกับรายได้กิจการรับซื้อ-ขายแลกเปลี่ยนเงินตราเฉลี่ยต่อเดือน

เพื่อหาสัดส่วนมูลค่าของธุรกิจรับแลกเปลี่ยนเงินตราที่มีจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 50 ซึ่งเป็นรายได้ของกิจการรับซื้อ-ขายแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่าง 10,001 – 30,000 บาทจำนวนร้อยละ 61.5 และไม่เกิน 10,000 บาทจำนวนร้อยละ 38.5 จากผลของการศึกษาจะพบว่าในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตลาดการค้าเงินตราต่างประเทศเป็นธุรกิจแฝงมูลค่าของการค้าไม่มากแตกต่างจากด้านของเมืองเมียวดี ประเทศพม่า ที่มีผู้ประกอบการธุรกิจการรับแลกเปลี่ยนเงินตราอยู่เป็นจำนวนมากตลอดสองฝั่งถนน โดยสามารถประกอบการค้าได้อย่างเปิดเผย มีลูกค้าที่สำคัญเป็น ชาวพม่า จำนวนคู่ค้าของผู้ประกอบการค้าชายแดนมีสัดส่วนการทำการค้ามากกว่าอัตราร้อยละ 50 จำนวนร้อยละ 100 รองลงมาเป็นคู่ค้าที่เป็นชาวไทยซึ่งเป็นผู้ค้าชายแดนด้วยกันที่รับชำระค่าสินค้าเป็นเงินจัตนาเงินจัตมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินไทย มากกว่าอัตราร้อยละ 50 จำนวนร้อยละ 92.3 ดังนั้นผู้ค้าส่วนใหญ่ทำการค้ากับลูกค้าทั้งชาวไทยและพม่า มีลูกค้าร้อยละ 92.3 อยู่ระหว่าง 10 – 100 ราย ระยะเวลาในการถือครองเงินสกุลเงินจัตนาจำนวนร้อยละ 92.3 ของกลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาถือครองไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของการจ่ายเงินเดือนของแรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย และปัจจัยอื่นๆเช่น ตลาดค้าพลอย พ่อค้าวัวฯ ผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาตในจังหวัดตาก ในการติดต่อธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจซื้อ-ขายแลกเปลี่ยนเงินจัตนาแต่ละรายมีการติดต่อธุรกิจกันมากกว่าหนึ่งช่องทางโดยส่วนมากจำนวนร้อยละ 100 ติดต่อในรูปแบบลูกค้าเข้ามาซื้อขายหน้าร้านด้วยสาเหตุของราคารับแลกเปลี่ยนของเงินที่แตกต่างกันในแต่ละร้านซึ่งสามารถจูงใจลูกค้าได้ดีกว่าลูกค้ามักเลือกร้านที่ให้ราคาดีและสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ และอีกจำนวนร้อยละ 92.3 ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการติดต่อซื้อขายด้วยสาเหตุที่เกิดจากความคุ้นเคย ความไว้วางใจ ช่องทางการชำระ/รับชำระเงินของผู้ประกอบการแต่ละรายสามารถใช้ช่องทางการชำระ/รับชำระเงินได้มากกว่าหนึ่งช่องทาง โดยมีการใช้เงินสดเป็นจำนวนมากที่สุด คือจำนวนร้อยละ 100 ถัดมาเป็นการใช้ผ่านระบบโพลีควันจำนวนร้อยละ 92.31 ตัวแทนการค้าจำนวนร้อยละ 30.76 สกุลเงินในการประกอบธุรกิจผู้ประกอบการจะเลือกใช้สกุลเงินมากกว่าหนึ่งสกุลซึ่งสกุลเงินบาทและสกุลเงินจัตนายังคงเป็นสกุลเงินหลักที่มีการใช้มากที่สุดถึงร้อยละ 100 ปัญหาอุปสรรคในการประกอบธุรกิจรับแลกเปลี่ยนเงินตราในแต่ละรายจะประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการมากกว่าหนึ่งซึ่งปัญหาคู่แข่งทางการค้าโดยเฉพาะคู่แข่งทางการค้าด้านบริเวณจังหวัดเมียวดีของประเทศพม่าเป็นปัญหาอุปสรรคมากที่สุด คือจำนวนร้อยละ 84.6 เนื่องจากสำหรับลูกค้าแรงงานชาวพม่าแล้วผู้ค้าชาวพม่าในบริเวณจังหวัดเมียวดีของประเทศพม่าให้บริการที่หลากหลายได้มากกว่าและมีต้นทุนที่ต่ำกว่าในส่งเงินถึงผู้รับเงิน รองลงมาเป็นปัญหาความเสี่ยงที่เกิดจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินจัตนา มีจำนวนร้อยละ 76.9 เนื่องจากการกำหนดราคาซื้อขายของเงินจัตนาเกิดจากตลาดมืดในย่างกุ้งและขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆไม่ว่าจะเป็น

ราคาน้ำมันในตลาดอย่างกึ่ง ราคาทองคำในตลาดอย่างกึ่ง ค่าเงินจัตจึงมีความผันผวนไม่มีเสถียรภาพ มูลค่าของเงินจัตมีการแข็งค่าและอ่อนค่ารวดเร็ว อีกทั้งไม่มีความเป็นกลางในตลาดแม่สอด ความต้องการใช้เงินจัตในตลาดเมียวดีและปัญหาอื่นๆ มีจำนวนร้อยละ 76.9 ได้แก่ปัญหาค่าบริการโอนลอยโดยโพยก๊วนมาตลาดเมียวดีราคาสูงต่ำไม่เท่ากันแต่ละคราว ปัญหาการจับกุมการค้าเงินของเจ้าหน้าที่ ปปง.จากส่วนกลาง ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดนและการชำระเงินในจังหวัดตาก ผลการศึกษาที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการค้าชายแดนและผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาตในจังหวัดตากในการศึกษานี้แบ่งปัญหาออกเป็น 4 ด้าน คือ ปัญหาทางด้านการค้าชายแดนโดยทั่วไปซึ่งได้แก่รูปแบบหรือลักษณะทางการค้า ปัญหาทางด้านการติดต่อและโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่งและการสื่อสาร ปัญหาทางด้านกฎหมายและมาตรการทางภาครัฐ ด้านสุดท้ายเป็นปัญหาและอุปสรรคของการชำระราคาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

5.1.2 ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดนและการชำระเงิน

1) ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดนโดยทั่วไปได้แก่รูปแบบหรือลักษณะทางการค้า

1.1) ในมุมมองของผู้ประกอบกิจการค้าชายแดนหรือตัวแทนทางการค้าในจังหวัดตากจำนวน 50 ราย แต่ละรายจะมีปัญหาของการค้าชายแดนทั่วไปได้มากกว่าหนึ่งปัญหา และเป็นปัญหามากที่สุดคือปัญหาการแข่งขันในตลาดซึ่งเกิดจากระบบการขนส่งที่สะดวกขึ้น มีผู้ค้าชายแดนรายใหม่เกิดขึ้นมากพอค้าชาวพม่ามีทางเลือกในการซื้อสินค้าหลายทางซึ่งผู้ประกอบการที่เห็นว่าเป็นปัญหาถึงร้อยละ 79.6 ด้านการปิดจุดผ่านแดนมีผู้ประกอบการที่เห็นว่าเป็นปัญหาร้อยละ 72 ปัญหาความไม่สะดวกด้านขั้นตอน/กฎระเบียบของประเทศคู่ค้ามีจำนวนร้อยละ 64 ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดในการนำเข้าหรือส่งออกของสินค้าบางชนิดมีจำนวนร้อยละ 50 เนื่องจากในปัจจุบันพม่ามีการผ่อนปรนในเรื่องนี้อยู่มาก ปัญหาของอำนาจซื้อของประชาชนในพื้นที่ที่มีจำนวนน้อยเพียง จำนวนร้อยละ 30 จากปัญหานี้สะท้อนให้เราทราบได้ว่าการค้าทางด้านชายแดนแม่สอดยังคงสามารถขยายตัวได้อีกมากด้วยเหตุที่ว่าผู้ซื้อชาวพม่ากำลังซื้อสินค้ามีอยู่มาก

1.2) ในมุมมองของผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาตในจังหวัดตากแต่ละรายจะมีปัญหาของการค้าชายแดนทั่วไปได้มากกว่าหนึ่งปัญหา และเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุดคือปัญหาการแข่งขันในตลาดซึ่งเกิดจากระบบการขนส่งที่สะดวกขึ้นพอค้าชาวพม่าในบางรายสามารถเข้ามาสั่งซื้อสินค้าจากร้านค้าหรือบริษัทต่างๆ ในกรุงเทพฯ ได้สะดวกยิ่งขึ้น มีผู้ค้าชายแดนรายใหม่เกิดขึ้นมากพอค้าชาวพม่ามีทางเลือกในการซื้อสินค้ามากขึ้นปัญหานี้สามารถสะท้อนให้เราทราบได้ว่ารูปแบบทางการค้าชายแดนระหว่างพม่าที่อยู่ในประเทศพม่าได้มีการพัฒนามากขึ้นเพื่อแสวงหากำไรสูงขึ้น โดยการลดต้นทุนการสั่งซื้อด้วยการลดขั้นตอน

การซื้อขายสินค้า และปัญหาด้านการปิดจุดผ่านแดนก็เป็นปัญหาหนึ่งที่เป็นปัญหาถึงร้อยละ 92.3 ปัญหาความไม่สะดวกด้านขั้นตอน/กฎระเบียบของประเทศคู่ค้า และปัญหาอื่นมักจะเป็นปัญหาการเคลื่อนย้ายตลาดสินค้าบางชนิดของลูกค้าชาวพม่าที่เปลี่ยนไปค้าขายกับพ่อค้าจีนแดงซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยด้านราคาสินค้า ระบบการขนส่งสะดวกขึ้น รัฐบาลพม่าสนับสนุนให้มีการค้าระหว่างพม่า – จีน หรือปัจจัยอื่นๆ และปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองของพม่าเองมีจำนวนร้อยละ 38.5 ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดในการนำเข้าหรือส่งออกของสินค้าบางชนิดมีจำนวนร้อยละ 15.4 เนื่องจากในปัจจุบันพม่ามีการผ่อนปรนในเรื่องนี้อยู่มากเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายทางการค้าของพม่าเองจะเห็นได้ว่าพม่ามีความชัดเจนในเรื่องการค้าทางด้านจังหวัดเมียวดีของพม่าซึ่งติดกับชายแดนอำเภอแม่สอด ในปัจจุบันพม่าได้ก่อสร้างศูนย์กลางการเปลี่ยนถ่ายค้าขนาดใหญ่ใช้ป็นจุดเปลี่ยนถ่ายสินค้าที่นำเข้าไปยังประเทศพม่าและส่งออกมายังประเทศไทยสำหรับการเชื่อมต่อทางการค้ากับประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน สำหรับการไม่มีปัญหาของอำนาจซื้อของประชาชนในพื้นที่สะท้อนให้เราทราบได้ว่าการค้าทางด้านชายแดนแม่สอดยังคงสามารถขยายตัวได้อีกมากด้วยเหตุที่ว่าผู้ซื้อชาวพม่ากำลังซื้อสินค้าอยู่เป็นจำนวนมาก

2) ปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดนทางการติดต่อ โครงสร้างพื้นฐาน การขนส่งและการสื่อสาร

2.1) ในมุมมองของผู้ประกอบกิจการค้าชายแดนหรือตัวแทนทางการค้าในจังหวัดตากจำนวน 50 ราย แต่ละรายจะมีปัญหาและอุปสรรคทางการค้าด้านการติดต่อทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่งและการสื่อสารมากกว่าหนึ่งปัญหา และที่เห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาการคมนาคมไม่สะดวกการขนส่งทั้งในระบบและนอกระบบซึ่งส่งผลให้ต้นทุนของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น และปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดนคิดเป็นจำนวนร้อยละ 68 และจำนวนร้อยละ 60 ตามลำดับ รองลงมาเป็นปัญหาระบบการชำระเงินยังไม่สะดวกมีปัญหาด้านการแลกเปลี่ยนเงินตราและปัญหาความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ภาครัฐจำนวนร้อยละ 48 และจำนวนร้อยละ 38 ส่วนปัญหาที่ผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นปัญหาน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 26 และร้อยละ 23.6 คือ ปัญหาทางการติดต่อสื่อสารที่ไม่สะดวกเนื่องจากในปัจจุบันระบบการสื่อสารของไทย สามารถที่จะครอบคลุมระยะทางของการสื่อสารได้ทั่วถึงบริเวณชายแดนทั้งของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความยากลำบากของภาษาในการติดต่อกับลูกค้าและปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองของพม่าเองมีจำนวนร้อยละ 6 สะท้อนให้เราทราบว่าเสถียรภาพทางการเมืองตามแนวชายแดนของพม่ามิได้มีผลต่อการค้าชายแดนในชายแดนไทย – พม่าแต่อย่างใดอีกทั้งแสดงให้เห็นได้ว่าปัจจุบันรัฐบาลพม่าสามารถควบคุมชนกลุ่มน้อยในบริเวณแนวชายแดนได้มากกว่าในอดีตที่ผ่านมาเนื่องจาก

พ่อค้าชายแดนมิได้มีความหวาดกลัวกับปัญหาเสถียรภาพทางการเงินเมืองเลย หรือถึงแม้ว่าการเมืองในประเทศพม่ายังไม่มีเสถียรภาพแต่การค้าก็ยังคงดำเนินต่อไปควบคู่กับมูลค่าทางการค้าที่ค่อยๆเติบโตขึ้นเป็นลำดับ

2.2) ในมุมมองของผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาตในจังหวัดตากซึ่งแต่ละรายจะมีปัญหาและอุปสรรคทางด้านการค้าการติดต่อทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่งและการสื่อสารได้มากกว่าหนึ่งปัญหา ปัญหาที่เห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุดจำนวนร้อยละ 100 คือ ปัญหาระบบการชำระเงินยังไม่สะดวกมีปัญหาด้านการแลกเปลี่ยนเงินตรา ด้วยเหตุที่เงินจั๊ตของประเทศพม่าไม่มีเสถียรภาพเนื่องจากพม่าประสบปัญหาเศรษฐกิจที่รุนแรงเรื่อยมาตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา รัฐบาลพม่าพิมพ์ธนบัตรออกมาใช้โดยไม่มีทุนสำรองระหว่างประเทศทำให้เงินจั๊ตขาดความน่าเชื่อถือ ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะรัฐบาลไทยก็ได้มีการประกาศรับรองเพื่อประกันมูลค่าของเงินบาทกับเงินจั๊ตของพม่าธนาคารพาณิชย์ของไทยไม่รับแลกเปลี่ยนเงินจั๊ต และในประเทศพม่าหากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลพบที่มีการถือครองเงินตราต่างประเทศโดยมิได้รับอนุญาตจะถูกจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายของพม่าทันที การซื้อ - ขายเงินจั๊ตเกิดขึ้นในตลาดมืดโดยใช้ระบบโพยก๊วนที่เรียกกันว่าการทำการค้าโดยการตกลงแลกเปลี่ยนสกุลเงินทั้งสองเป็นลักษณะของท้องถิ่นเพื่อให้การค้าเกิดขึ้นระหว่างผู้ค้าพม่าและผู้ไทย การค้าเกิดขึ้นรวดเร็วเพียงแค่ยกหูโทรศัพท์ก็จะมีผู้ถือเศษกระดาษที่มีสัญลักษณ์ระหว่างผู้ค้าด้วยกันเองมาแสดงต่อกัน มูลค่าของเงินจั๊ตมีการแข็งค่าและอ่อนค่ารวดเร็วและมีแนวโน้มของการอ่อนค่าลงเรื่อยๆและเงินบาทของไทยเองก็มิได้มีความเป็นกลางในประเทศพม่า กำไรขาดทุนอยู่ที่เศษสตางค์ ผู้ประกอบธุรกิจรับซื้อ - ขายเงินจึงมีความเสี่ยงสูงในการเก็บรักษาเงินจั๊ตของพม่า รองลงมาเป็นปัญหาความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ภาครัฐจำนวนร้อยละ 76.9 เห็นว่าเป็นปัญหา เจ้าหน้าที่ภาครัฐในที่นี้หมายความถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามของรัฐบาลไทยในส่วนกลางที่เดินทางมาดำเนินการจับกุมตัวผู้ประกอบการในข้อหารับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยมิได้รับอนุญาตตาม พรบ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2549 ปัญหาการคมนาคมไม่สะดวก การขนส่งทั้งในระบบและนอกระบบจำนวนร้อยละ 76.9 และปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยมีผู้ประกอบการจำนวนร้อยละ 53.8 เห็นว่าเป็นปัญหา ส่วนปัญหาทางด้านการติดต่อสื่อสารที่ไม่สะดวก และปัญหาความยากลำบากของภาษาในการติดต่อกับลูกค้า เนื่องจากในปัจจุบันระบบการสื่อสารของไทย สามารถที่จะครอบคลุมระยะทางของการสื่อสารได้ทั่วถึงบริเวณชายแดนทั้งของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มผู้ประกอบการค้าชายแดนอำเภอแม่สอดส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าในท้องถิ่นที่มีเครือข่ายและมีความคุ้นเคยกับพ่อค้าพม่าทั้งยังสามารถใช้ภาษาพม่าในการติดต่อค้าขายได้ขณะที่ส่วนน้อยเป็นพ่อค้าจากกรุงเทพและจังหวัดอื่นๆดังนั้นผู้ประกอบการกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นว่าปัญหาแต่อย่างใด

3) ปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดนทางด้านกฎหมายและมาตรการทางภาครัฐ

3.1) ในมุมมองของผู้ประกอบการค้าชายแดนและตัวแทนทางการค้าในจังหวัดตาก ปัญหาและอุปสรรคการค้าทางด้านกฎหมายและมาตรการทางภาครัฐ แต่ละรายจะมีปัญหาทางด้านนี้ได้มากกว่าหนึ่งปัญหา และปัญหาที่พบว่าเป็นปัญหามากที่สุดจำนวนร้อยละ 76 คือ ปัญหาอัตราภาษีอากรขาเข้าประเทศเพื่อนบ้านสูงและปัญหานโยบายและระเบียบปฏิบัติการค้าในการนำเข้า/ส่งออกในแต่ละแห่งของประเทศเพื่อนบ้านไม่มีความแน่นอน ทำให้เกิดความยุ่งยากล่าช้า เสียค่าใช้จ่ายสูงถัดมาจำนวนร้อยละ 64 ได้แก่ ปัญหาการกีดกันทางการค้า เช่น ในด้านกฎหมายหรือนโยบายการนำเข้า/ส่งออก บริเวณชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ห้ามส่งออกสินค้า 31 รายการ ห้ามนำเข้าสินค้า 27 รายการ ปัญหาความยุ่งยากในการขอใบอนุญาตนำเข้า/ส่งออกของสินค้าบางประเภท และปัญหากฎหมายฟอกเงินของ ปปง. ซึ่งมีผู้ประกอบการที่เห็นว่า มีปัญหาจำนวนร้อยละ 38 และร้อยละ 32 ปัญหาที่เกิดขึ้นน้อยได้แก่ ปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์ถึงอำนาจหน้าที่ภาครัฐ ปัญหาการขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนมีเพียงจำนวนร้อยละ 26 และร้อยละ 24 ปัญหาระเบียบพิธีการทางศุลกากรมีความยุ่งยากซับซ้อน ปัญหาความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานของหน่วยงานราชการ ปัญหากฎหมายหรือนโยบายภาครัฐที่ไม่ชัดเจนซึ่งมีจำนวนร้อยละ 20 และการบริการจัดเก็บ/คืนภาษีไม่รัดกุมมีความล่าช้ายุ่งยากสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายจำนวนร้อยละ 14 จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการมีความพึงพอใจในหน่วยงานภาครัฐในระดับเกินกว่าร้อยละ 50 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทและมีภาพลักษณ์ด้านการบริการระดับดี

3.2) ในมุมมองของผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาตในจังหวัดตากมีปัญหาและอุปสรรคการค้าทางด้านกฎหมายและมาตรการทางภาครัฐได้มากกว่าหนึ่งปัญหา พบว่าเป็นปัญหามากที่สุดจำนวนร้อยละ 100 คือ ปัญหากฎหมายฟอกเงินของ ปปง. ด้วยเหตุปัญหาของการทำธุรกิจรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตตาม พรบ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราฯ ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของประกอบกิจการ รองลงมาเป็น ปัญหาการกีดกันทางการค้าจำนวนร้อยละ 92.3 ปัญหาอัตราภาษีอากรขาเข้าประเทศเพื่อนบ้านสูงจำนวนร้อยละ 69.2 และปัญหานโยบายและระเบียบปฏิบัติการค้าในการนำเข้า/ส่งออกในแต่ละแห่งของประเทศเพื่อนบ้านไม่มีความแน่นอนจำนวนร้อยละ 23.1 และปัญหาส่วนน้อยจำนวนร้อยละ 15.4 ได้แก่ การขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ปัญหาระเบียบพิธีการทางศุลกากรมีความยุ่งยากซับซ้อน ปัญหาความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานของหน่วยงานราชการ ปัญหากฎหมายหรือนโยบายภาครัฐที่ไม่ชัดเจนจำนวนร้อยละ 7.7 และที่ผู้ประกอบการเห็นว่าไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคของการค้าได้แก่ ปัญหาความยุ่งยากในการขอใบอนุญาตนำเข้า/ส่งออกของสินค้าบางประเภท ปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์ถึงอำนาจหน้าที่ภาครัฐ ปัญหาการบริการจัดเก็บ/

คืนภาษีไม่รัดกุมมีความล่าช้ายุ่งยากสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และปัญหาการดำเนินงานเมื่อได้รับอนุญาต
ยุ่งยากซับซ้อน เช่น ต้องติดป้ายไว้หน้าป้ายไว้หน้าสำนักงานให้ชัดเจน ติดใบอนุญาตที่ได้รับในที่
เปิดเผย เห็นง่าย ติดตั้งป้ายแสดงอัตรารับซื้อและขายธนบัตรต่างประเทศ หรือเช็คเดินทางโดย
แสดงอัตราประจำวันที่ซื้อขายจริงในที่เปิดเผยเห็นง่าย การจัดทำรายงานตามที่ ธปท.กำหนด

4) ปัญหาและอุปสรรคของการชำระราคาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

4.1) ในมุมมองของผู้ประกอบการค้าชายแดนและตัวแทนทางการค้าในจังหวัด
ตากแต่ละรายจะมีปัญหาทางด้านนี้ได้มากกว่าหนึ่งปัญหา พบว่าปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ
เห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาความเสี่ยงที่เกิดจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน
สกุลเงินจัตมีจำนวนร้อยละ 80 และปัญหาธนาคารพาณิชย์ไทยไม่รับซื้อ/ขายเงินสกุลเงินจัตมีจำนวน
ร้อยละ 58 ส่วนปัญหาความไม่สมดุลของปริมาณเงิน เช่น ความไม่สมดุลระหว่างความต้องการใช้
เงินจัตมีกับปริมาณของเงินจัตมีที่อยู่ในตลาดผู้ประกอบการมีจำนวนร้อยละ 48 ปัญหาที่
ผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคของการชำระราคาที่เกิดขึ้นในพื้นที่น้อยได้แก่ ปัญหา
การไม่มีธนาคารพาณิชย์หรือสาขานาการพาณิชย์ในประเทศพม่าผู้ประกอบการจำนวนร้อยละ 36
ปัญหานโยบายและระเบียบปฏิบัติภาครัฐที่ไม่ชัดเจนจำนวนร้อยละ 30 ปัญหาการขาดความร่วมมือ
ระหว่างภาครัฐและเอกชนจำนวนร้อยละ 20 ปัญหาการไม่ยอมรับเงินสกุลเงินบาทของกลุ่มค้าจำนวน
ร้อยละ 16 ปัญหาการเก็บรักษาเงินสดของเงินสกุลต่างๆ เช่น มีจำนวนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด
ผู้ประกอบการไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคของการชำระราคาที่เกิดขึ้นในพื้นที่แต่อย่างใด

4.2) ในมุมมองของผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับ
อนุญาตในจังหวัดตาก แต่ละรายจะมีปัญหาและอุปสรรคของการชำระราคาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้
มากกว่าหนึ่งปัญหาที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาความเสี่ยงที่เกิดจากความผันผวนของอัตรา
แลกเปลี่ยนเงินสกุลเงินจัตมีและปัญหาความไม่สมดุลของปริมาณเงิน เช่น ความไม่สมดุลระหว่าง
ความต้องการใช้เงินจัตมีกับปริมาณของเงินจัตมีที่อยู่ในตลาดซึ่งเห็นว่าเป็นปัญหาจำนวนร้อยละ 100
ปัญหา นโยบายและระเบียบปฏิบัติภาครัฐที่ไม่ชัดเจนผู้ประกอบการจำนวนร้อยละ 84.6 ปัญหาที่เกิด
จากธนาคารพาณิชย์ไทยไม่รับซื้อ/ขายเงินสกุลเงินจัตมีจำนวนร้อยละ 38.5

5) ปัจจัยและสาเหตุต่างๆที่เป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดการค้าชายแดนและการชำระเงิน ที่ไม่ผ่านพิธีการศุลกากรหรือการลักลอบนำเข้า-ส่งออกสินค้า

5.1) ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้า

ผลการศึกษาปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าในพื้นที่จังหวัดตาก ที่ได้จากกลุ่ม
ตัวอย่างผู้ประกอบการค้าชายแดน ในการศึกษานี้จะแบ่งข้อมูลออกเป็นสองประเด็นหลัก คือ ปัจจัย
และสาเหตุของการลักลอบนำเข้าสินค้า แนวโน้มอนาคตของการลักลอบนำเข้าสินค้า ดังนี้คือ

(1) ในมุมมองของผู้ประกอบการค้าชายแดน

(1.1) ปัจจัยและสาเหตุของการลักลอบนำเข้าสินค้า

จากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการค้าชายแดนและตัวแทนการค้าในพื้นที่ จำนวน 50 รายซึ่งแต่ละรายจะระบุถึงปัจจัยและสาเหตุของการลักลอบนำเข้าสินค้าได้มากกว่าหนึ่งปัจจัยและสาเหตุ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยและสาเหตุอันดับแรกของการลักลอบนำเข้าสินค้าในพื้นที่จังหวัดตาก ปัญหาทางด้านความมั่นคงและการปิดจุดผ่านแดนโดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 4 รองลงมา คือ ปัญหานโยบายทางด้านกฎหมายหรือนโยบายระหว่างประเทศไม่เอื้ออำนวยความสะดวก/ไม่ชัดเจนมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.62 ส่วนปัจจัยและสาเหตุอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการลักลอบมีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกันตามลำดับดังนี้ ปัจจัยสภาพของภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.44 ปัญหาอัตราภาษีอากรนำเข้าที่สูงและการประเมินราคาสินค้าที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณค่าภาษีอากรสูงเกินราคามีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.3 ปัจจัยราคาสินค้าประเภทหรือชนิดเดียวกันที่ต่ำกว่าภายในประเทศมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.24 ปัญหาด้านการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีเงินได้ของผลการประกอบการมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.12 ปัญหาระเบียบขั้นตอนในการจัดทำพิธีการทางศุลกากรเพื่อการนำเข้า-ส่งออก ยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่ชัดเจนมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.08 ปัจจัยด้านทัศนคติ และค่านิยมของผู้บริโภคมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.08 ปัญหาอัตราค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอในการให้บริการมีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.92 ปัญหาข้อจำกัดเกี่ยวกับใบอนุญาตหรือใบรับรองในการนำเข้าสินค้าและการลักลอบลิขสิทธิ์มีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.88 ปัจจัยของผลประโยชน์คู่ค้ากับความเสถียรมีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.82 ปัจจัยกลุ่มผู้ค้าเป็นผู้มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ที่มีผลประโยชน์มีระดับคะแนนเฉลี่ย 2.78

(1.2) แนวโน้มของการลักลอบนำเข้าสินค้า

แนวโน้มของการลักลอบนำเข้าสินค้าที่ไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากรหรือการค้านอกกระบวนในพื้นที่จังหวัดตาก พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 48 มีความเห็นว่าจะมีแนวโน้มที่ลดลง จำนวนร้อยละ 24 มีความเห็นว่าจะมีแนวโน้มของการลักลอบจะเท่าเดิม และจำนวนร้อยละ 28 มีความเห็นว่าจะมีแนวโน้มของการลักลอบเพิ่มมากขึ้น

(2) ในมุมมองผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาตในจังหวัดตาก

2.1) ปัจจัยและสาเหตุของการลักลอบนำเข้าสินค้า

จากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาตในจังหวัดตากจำนวน 13 รายซึ่งแต่ละรายจะระบุถึงปัจจัยและสาเหตุของการลักลอบนำเข้าสินค้าได้มากกว่าหนึ่งปัจจัยและสาเหตุ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยและสาเหตุอันดับแรกของการลักลอบนำเข้าสินค้าในพื้นที่จังหวัดตาก คือ สภาพของภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยและปัญหา

ทางด้านความมั่นคงและการปิดจุดผ่านแดน โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.62 รองลงมาเป็นปัญหา นโยบายทางด้านกฎหมายหรือนโยบายระหว่างประเทศไม่เอื้ออำนวยความสะดวก/ไม่ชัดเจนมี ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.38 ส่วนปัจจัยและสาเหตุอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการลักลอบมีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียง กันตามลำดับดังนี้ ปัญหาอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอในการให้บริการมีระดับ คะแนนเฉลี่ย 2.38 ปัญหาระเบียบขั้นตอนในการจัดทำพิธีการทางศุลกากรเพื่อการนำเข้า-ส่งออก ยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่ชัดเจนมีระดับคะแนนเฉลี่ย 1.92 ปัญหาด้านการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษี เงินได้ของผลการประกอบการมีระดับคะแนนเฉลี่ย 1.92 ปัญหาข้อจำกัดเกี่ยวกับในใบอนุญาตหรือ ใบรับรองในการนำเข้าสินค้าและการลักลอบลิดสิทธิ์มีระดับคะแนนเฉลี่ย 1.92 ปัจจัยราคาสินค้า ประเภทหรือชนิดเดียวกันที่ต่ำกว่าภายในประเทศมีระดับคะแนนเฉลี่ย 1.69 ปัจจัยอัตราภาษีอากร นำเข้าที่สูงและการประเมินราคาสินค้าที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณค่าภาษีอากรสูงเกินราคามีระดับ คะแนนเฉลี่ย 1.62 ปัจจัยกลุ่มผู้ค้าเป็นผู้มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ที่มีผลประโยชน์ มีระดับคะแนนเฉลี่ย 1.23 ปัจจัยด้านทัศนคติ และค่านิยมของผู้บริโภคมีระดับคะแนนเฉลี่ย 1.23 ปัจจัยผลประโยชน์คู่ค้ากับความเสถียรมีระดับคะแนนเฉลี่ย 1.15

(2.2) แนวโน้มของการลักลอบนำเข้าสินค้า

แนวโน้มของการลักลอบนำเข้าสินค้าที่ไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากรหรือ การค้านอกกระบวนในพื้นที่จังหวัดตาก พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 13 รายจำนวนร้อยละ 61.5 มีความเห็นว่าจะมีแนวโน้มที่ลดลง จำนวนร้อยละ 23.08 มีความเห็นว่าจะมีแนวโน้มของการลักลอบจะ เท่าเดิม และจำนวนร้อยละ 15.38 มีความเห็นว่าจะมีแนวโน้มของการลักลอบเพิ่มมากขึ้น

5.2) ผลกระทบของมาตรการทางภาครัฐในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบ นำเข้าสินค้า

(1) ในมุมมองของผู้ประกอบการค้าชายแดน

จากมาตรการเข้มงวดทางกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้า สินค้าที่ไม่ได้ผ่านพิธีการทางศุลกากรหรือชำระภาษีอากร โดยถูกต้องและถือว่าการค้านอก ระบบนั้น ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะด้านการป้องกันและปราบปรามการ ลักลอบนำเข้าสินค้าของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อการค้าชายแดนในจังหวัด ตาก ผลการศึกษาที่ได้จากความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ราย โดยการใช้วิธีการถ่วงน้ำหนัก เพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยพิจารณาค่าระดับของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากข้อมูลที่ได้พบว่า ผลกระทบส่งผลต่อการค้าชายแดนมากที่สุด คือ ผลกระทบต่อมูลค่าของการค้าโดยรวมระดับ คะแนนเฉลี่ย 3.68 รองลงมาคือผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชนเช่น อัตราการจ้าง งาน รูปแบบทางการค้า การย้ายฐานการค้า ฯลฯระดับคะแนนเฉลี่ย 3.66 ปฏิบัติการด้านลบของ

ประเทศคู่ค้าระดับคะแนนเฉลี่ย 3.54 ผลกระทบด้านความมั่นคงระดับคะแนนเฉลี่ย 3.34 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวระดับคะแนนเฉลี่ย 2.88

(2) ในมุมมองผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาต

ในจังหวัดตาก

จากมาตรการเข้มงวดทางกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าที่ไม่ได้ผ่านพิธีการทางศุลกากรหรือชำระภาษีอากร โดยถูกต้องและถือว่าเป็นการค้ำนอก ระบบนั้น ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบนำเข้าสินค้าของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อการค้าชายแดนในจังหวัดตาก ผลการศึกษาที่ได้จากความเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 13 ราย โดยการใช้วิธีการถ่วงน้ำหนัก เพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยพิจารณาหาค่าระดับของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากข้อมูลที่ได้พบว่า ผลกระทบส่งผลต่อการค้าชายแดนมากที่สุด คือ ผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชน เช่น อัตราการจ้างงาน รูปแบบทางการค้า การย้ายฐานการค้า ฯลฯ ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.85 รองลงมา คือ ผลกระทบต่อมูลค่าของการค้าโดยรวมระดับคะแนนเฉลี่ย 4.46 ปฏิบัติการด้านลบของประเทศคู่ค้าระดับคะแนนเฉลี่ย 3.92 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวระดับคะแนนเฉลี่ย 3.15 ผลกระทบด้านความมั่นคงระดับคะแนนเฉลี่ย 2.69

6) ความคิดเห็นและการปรับตัวของผู้ประกอบการค้าชายแดนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐในจังหวัดตากอันเนื่องมาจากโครงการหรือนโยบายทางภาครัฐ

6.1) ผลการศึกษาเรื่องความคิดเห็นและการปรับตัวอันเนื่องมาจากโครงการหรือนโยบายทางภาครัฐของผู้ประกอบการค้าชายแดนหรือตัวแทนขายในจังหวัดตาก จะประกอบไปด้วยระดับความรู้และความเข้าใจของผู้ประกอบการค้าชายแดนต่อโครงการหรือนโยบายทางภาครัฐ แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้า และความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้าดังนี้คือ

(1) ความรู้และความเข้าใจของผู้ประกอบการต่อโครงการหรือนโยบายภาครัฐ

(1.1) ระดับความรู้ ความเข้าใจในนโยบายหรือโครงการต่างๆ ทางภาครัฐ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ระบบการขนส่งสินค้า ระบบรถไฟ การปรับปรุงระบบการใช้แรงงานต่างด้าวโครงการการปรับปรุงกระบวนการผ่านแดนเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว การศึกษาความเป็นไปได้ในโครงการนิคมอุตสาหกรรมฯลฯ ของผู้ประกอบการค้าชายแดนจังหวัดตาก พบว่าส่วนมากจะทราบแต่ยังไม่เข้าใจรายละเอียดร้อยละ 66 และทราบอย่างละเอียดจากการติดตามข่าวสารทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 20 และมีเพียงร้อยละ 4 ที่ไม่ทราบข้อมูล

(1.2) จากการปรับระบบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการค้าชายแดนโดยตรงที่นำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น ระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์(E-paperless) มาใช้, การจัดระดับผู้นำเข้าและส่งออก, การขึ้นทะเบียนผู้ส่งออก, การปรับระบบการทำงานเป็นการบริการแบบเบ็ดเสร็จ (ONE STOP SERVICE) ฯลฯ พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ทราบและเข้าใจระบบพอสมควรจํานวนร้อยละ 66 และกลุ่มตัวอย่างจํานวนร้อยละ 22 ทราบแต่ยังไม่เข้าใจในระบบ โดยที่ทราบเข้าใจในระบบเป็นอย่างดีมีจํานวนร้อยละ 12 ยังมีอีกจํานวนร้อยละ 4 ที่ไม่ทราบและไม่เข้าใจในการปรับระบบดังกล่าว

(2) แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้าชายแดนจังหวัดตากอันเนื่องมาจากโครงการหรือนโยบายทางภาครัฐ กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการค้าชายแดนจํานวนร้อยละ 42 มีความเห็นว่ารูปแบบการค้าชายแดนจังหวัดตากจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปมาก แต่ผู้ประกอบการอีกจํานวนร้อยละ 36 เห็นว่าน่าจะเปลี่ยนแปลงปานกลาง และผู้ประกอบการอีกจํานวนร้อยละ 14 เห็นว่าน่าจะเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ส่วนผู้ประกอบการที่เห็นว่าเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อย และเห็นว่าไม่เปลี่ยนแปลงเลย มีจํานวนร้อยละ 8

(3) ความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้าและความพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าดังกล่าว

(3.1) ความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการค้าชายแดนและตัวแทนขายในจังหวัดตาก

สำหรับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้าชายแดน เพื่อยกระดับให้เป็นมาตรฐานสากลของการค้าระหว่างประเทศและสอดคล้องกับนโยบายหรือโครงการของภาครัฐ รวมทั้งการเตรียมพร้อมของผู้ประกอบการ กลุ่มตัวอย่างจํานวนร้อยละ 56 เห็นว่าในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการค้าชายแดนให้เป็นมาตรฐานสากล จะต้องใช้เวลามากกว่า 3 ปีขึ้นไป แต่ผู้ประกอบการจํานวนร้อยละ 30 เห็นว่าจะใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลงภายใน 2-3 ปี เท่านั้น และมีผู้ประกอบการเป็นส่วนน้อยร้อยละ 8 ที่เห็นว่าพร้อมแล้ว

(3.2) สำหรับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าดังกล่าวสำหรับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าเพื่อยกระดับให้เป็นมาตรฐานสากลของการค้าระหว่างประเทศและสอดคล้องกับนโยบายหรือโครงการของภาครัฐ รวมทั้งการเตรียมพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในจังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างจํานวนร้อยละ 60 เห็นว่าเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางภาครัฐมีความรู้ความสามารถเพียงพอแล้วแต่ยังขาดในเรื่องของอัตรากำลังเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างอีกจํานวนร้อยละ 22 เห็นว่ามีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางภาครัฐมีความรู้ความสามารถและมีอัตรากำลังเพียงพอแล้ว

ส่วนที่เป็นจำนวนน้อยและน้อยที่สุดร้อยละ 12 และร้อยละ 6 ของกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่า บุคลากรทางภาครัฐ- ไม่มีความรู้ความสามารถแต่อัตรากำลังไม่เพียงพอและไม่มีความรู้ความสามารถส่วนอัตรากำลังเพียงพอแล้ว

6.2) ผลการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นและการปรับตัวของผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาตในอันเนื่องมาจากโครงการหรือนโยบายทางภาครัฐ จะประกอบไปด้วยระดับความรู้และความเข้าใจของผู้ประกอบการค้าชายแดนต่อโครงการหรือนโยบายทางภาครัฐ แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้า และความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้าดังนี้คือ

(1) ความรู้และความเข้าใจของผู้ประกอบการต่อโครงการหรือนโยบายภาครัฐ

(1.1) ระดับความรู้ ความเข้าใจในนโยบายหรือโครงการต่างๆ ทางภาครัฐ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ระบบการขนส่งสินค้า ระบบรถไฟ การปรับปรุงระบบการใช้แรงงานต่างด้าวโครงการการปรับปรุงกระบวนการผ่านแดนเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยว การศึกษาความเป็นไปได้ในโครงการนิคมอุตสาหกรรมฯ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะทราบแต่ยังไม่เข้าใจรายละเอียดโดยคิดเป็นร้อยละ 100

(1.2) จากการปรับระบบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการค้าชายแดนโดยตรงที่นำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น ระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์(E-paperless) มาใช้, การจัดระดับผู้นำเข้าและส่งออก, การขึ้นทะเบียนผู้ส่งออก, การปรับระบบการทำงานเป็นการบริการแบบเบ็ดเสร็จ (ONE STOP SERVICE) ฯลฯ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างทราบแต่และเข้าใจระบบพอสมควรจำนวนร้อยละ 92.3 และทราบเข้าใจในระบบเป็นอย่างดีจำนวนร้อยละ 7.7

(2) แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้า

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้าชายแดนจังหวัดตาก อันเนื่องมาจากโครงการหรือนโยบายทางภาครัฐพบว่า ผู้ประกอบการจำนวนร้อยละ 69.2 มีความเห็นว่ารูปแบบการค้าชายแดนจังหวัดตากจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปมาก แต่ผู้ประกอบการอีกจำนวนร้อยละ 23.1 เห็นว่าน่าจะเปลี่ยนแปลงมากที่สุด และผู้ประกอบการอีกจำนวนร้อยละ 7.7 เห็นว่าน่าจะเปลี่ยนแปลงปานกลาง

(3) ความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้าและความพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าดังกล่าว

(3.1) ความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้าสำหรับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการที่ได้ยื่นคำร้องขอประกอบธุรกิจบุคคลรับอนุญาตในจังหวัดตาก ต่อ

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค้าชายแดน เพื่อยกระดับให้เป็นมาตรฐานสากลของการค้าระหว่างประเทศและสอดคล้องกับนโยบายหรือโครงการของภาครัฐ รวมทั้งการเตรียมพร้อมของผู้ประกอบการค้าชายแดนในจังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 100 เห็นว่าในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการค้าชายแดนในจังหวัดตากให้เป็นมาตรฐานสากล จะต้องใช้เวลามากกว่า 3 ปีขึ้นไป

(3.2) สำหรับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าดังกล่าวสำหรับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้าเพื่อยกระดับให้เป็นมาตรฐานสากลของการค้าระหว่างประเทศและสอดคล้องกับนโยบายหรือโครงการของภาครัฐ รวมทั้งการเตรียมพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในจังหวัดตาก จำนวนร้อยละ 92.3 เห็นว่าเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางภาครัฐมีความรู้ความสามารถเพียงพอแล้วแต่ยังขาดในเรื่องของอัตรากำลังเท่านั้น แต่กลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนร้อยละ 7.7 เห็นว่ามีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางภาครัฐมีความรู้ความสามารถและมีอัตรากำลังเพียงพอแล้ว

นอกจากนี้จากผลการศึกษาสามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคที่มีการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลต่อการค้าชายแดนจังหวัดตากคือความไม่สะดวกด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมขนส่งสินค้าระหว่างประเทศที่คับแคบ บางเส้นทางมีสภาพเป็นดินลูกรัง การขนส่งสินค้าจึงไม่สะดวกและใช้ระยะเวลาขนส่งที่นาน รวมทั้งการขนส่งผ่านประเทศคู่ค้าในบางพื้นที่ต้องเสียค่าผ่านทางหลายด่าน ทำให้มีภาระต้นทุนค่าขนส่งค่อนข้างสูง ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศคู่ค้า โดยเฉพาะในประเทศพม่าที่มีกลุ่มทางการเมืองหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีความขัดแย้งและการสู้รบระหว่างกัน ทำให้ต้องมีการปิดด่านชายแดนไทย - พม่า เป็นระยะๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดน และกฎระเบียบของประเทศคู่ค้าไม่เอื้ออำนวยต่อการค้าเนื่องจากประเทศคู่ค้ายังมีปัญหาด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ระดับเงินสำรองระหว่างประเทศอยู่ระดับต่ำ

จากผลของการศึกษาเราจะพบว่าพฤติกรรมการค้าและการชำระเงินมีความสัมพันธ์ต่อธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตราตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในด้านการค้าและการชำระเงินของผู้ประกอบการค้าชายแดนด้วยเหตุที่ว่าการค้าชายแดนโดยเฉพาะการค้าชายแดนในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีการชำระราคาด้วยเงินสดบาทและเงินสดจัตเป็นหลัก ความต้องการใช้เงินจัตสำหรับแรงงานพม่าที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เกษตรกรชาวพม่าที่ปลูกข้าวและข้าวโพดหรือพืชไร่อื่นๆ พ่อค้าสิ่งประดิษฐ์ที่จากไม้ พ่อค้าสินแร่ต่างๆชาวพม่าที่สินค้าเข้าประเทศไทย ฯลฯ ยังคงมีจำนวนมาก ความต้องการเงินสดบาทสำหรับพ่อค้าชายแดนมีจำนวนมากเช่นกันในปัจจุบันการค้าชายแดนมีพัฒนามากขึ้นในอดีตที่มีการค้าเพียงสินค้าอุปโภคบริโภคเท่านั้นแต่ในปัจจุบันมูลค่าการค้าชายแดนส่วนใหญ่เกิดจากการค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า รถยนต์ รถจักรยานยนต์ อุปกรณ์และไหล่ยานยนต์ เครื่องจักรทางการเกษตร วัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างต่างๆ ฯลฯ ซึ่งมีมูลค่าทางการค้าสูง

สถานการณ์ทางการค้าชายแดนแม่สอด จังหวัดตาก มูลค่าทางการค้าจะมีอัตราการเจริญเติบโตขึ้นมาก พิจารณาจากชนิดของสินค้านำเข้าประเทศพม่าเป็นปัจจัยชี้ให้เห็นว่าในอนาคตพม่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จากศึกษายังพบว่าพม่ามีกำลังซื้อสินค้าสูงเกิดจากประเทศพม่าอยู่ระหว่างการปลูกสร้างระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานและอยู่ระหว่างการสร้างเมืองขึ้นใหม่ ประชาชนของประเทศพม่าไม่สามารถใช้เงินสกุลอื่นในประเทศของตนเองได้ ด้วยสาเหตุเหล่านี้ธุรกิจซื้อ-ขาย รับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศยังคงต้องดำเนินต่อไป ซึ่งรูปแบบทางการอาจจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทางการค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ในการพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีธุรกิจรับแลกเปลี่ยนเงินตรานั้นหากไม่มีความชัดเจนในเรื่องของการทำธุรกิจรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตตาม พรบ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราแล้ว กรมสรรพากรไม่สามารถจัดเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะและภาษีเงินได้จากธุรกิจธุรกิจซื้อ-ขาย รับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ ด้วยสาเหตุที่ว่าธุรกิจซื้อ-ขาย รับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศปัจจุบันเป็นธุรกิจแฝงรูปแบบการค้าไม่ชัดเจน มูลค่าการค้าส่วนใหญ่เกิดจากการซื้อ – ขายแลกเปลี่ยนด้วยระบบโพยก๊วนไม่มีหลักฐานชัดเจน กรณีตรวจพบ ณ สถานประกอบการเป็นการซื้อ-ขายแลกเปลี่ยนเงินตราในหน้าร้านซึ่งเป็นจำนวนเล็กน้อย การจัดทำรายงานแจ้งต่อธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นมูลค่าจากการประกอบการเป็นการซื้อ-ขายแลกเปลี่ยนเงินตราหน้าร้าน ดังนั้นเจ้าพนักงานสรรพากรไม่สามารถคำนวณมูลค่าของธุรกิจเพื่อหาส่วนต่างของมูลค่าการค้าเพื่อชำระภาษีได้อีกทั้งการจัดเก็บภาษีตามประมวลรัษฎากรเป็นการจัดเก็บภาษีที่เกิดจากการประเมินตนเองของผู้ประกอบการ และในปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศรายใหญ่ในท้องที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก นั้น ได้ย้ายสถานประกอบการไปทำธุรกิจในตลาดมีดจังหวัดเมียวดี ประเทศพม่าป้องกันการจับกุมของตำรวจปราบปราม ดังนั้น รัฐบาลต้องการจัดเก็บภาษีจากธุรกิจซื้อ-ขาย รับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศรัฐบาลต้องมีการส่งเสริมการค้าชายแดนด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตากอย่างจริงจังโดยมีนโยบายในเรื่องต่างๆที่ชัดเจนเช่น นโยบายเรื่องแรงงานพม่านโยบายทางด้านการค้าและทางด้านการเงินระหว่างประเทศโดยส่งเสริมให้เกิดการค้าที่เรียกว่าลักษณะเฉพาะท้องถิ่น ให้ธุรกิจซื้อ-ขาย รับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศประกอบกิจการได้อย่างเปิดเผยเช่นเดียวกับประเทศพม่า

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการที่จะทำให้การค้าชายชายแดนประสบความสำเร็จ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาในระยะสั้น

1) ควรมีการปรับปรุงการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการค้าชายแดนที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ขณะที่รูปแบบการค้าได้พัฒนาและขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้บางครั้งกฎระเบียบกลายเป็นอุปสรรคทางการค้า เช่น พิธีปฏิบัตินำเข้าและส่งออกมีขั้นตอน

ยุ่งยาก ทั้งที่เกิดจากเจ้าหน้าที่และกฎระเบียบส่งผลให้เกิดช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์ได้ง่ายขึ้น ผู้ประกอบการได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรทบทวนกฎระเบียบด้านศุลกากร และลดขั้นตอนการรายงานในส่วนที่เกี่ยวกับการนำเงินเข้าออกเพื่อการชำระค่าสินค้าให้มีขั้นตอนลดลง เพื่อความสะดวกรวดเร็วและลดลง เพื่อความสะดวกรวดเร็วและลดการแสวงหาผลประโยชน์

2) รัฐบาลไทยควรมีการประสานงานเพื่อชี้แจงรายละเอียดและข้อมูลการค้าชายแดนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้รับทราบและเข้าใจ เพื่อมิให้การดำเนินการที่ซ้ำซ้อนกันหรือดำเนินการใดๆ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการค้า

5.2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะยาว

1) เพื่อให้การค้าชายแดนมีการค้าขายและพัฒนาอย่างยั่งยืนรัฐบาลไทยควรเสริมสร้างความสัมพันธ์กับรัฐบาลพม่าและกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ทั้งในระดับรัฐบาลและระดับท้องถิ่น เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างสองประเทศอันเป็นเหตุให้มีการปิดพรมแดนดังเช่นในอดีตที่ผ่านมาซึ่งส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดน

2) ภาครัฐควรมีการกำหนดแผนพัฒนาด้านการค้า มีการศึกษาวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ความได้เปรียบ-เสียเปรียบอย่างละเอียด เพื่อกำหนดเป้าหมายทางการตลาดในเชิงรุกและยุทธศาสตร์การค้าให้เป็นรูปธรรมและเป็นไปอย่างมีระบบ นอกจากนี้ภาครัฐควรเปิดเผย นโยบายและยุทธศาสตร์การค้าชายแดนให้ภาคเอกชนได้ร่วมรับทราบอย่างชัดเจนและโปร่งใสเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันอย่างจริงจังข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในส่วนที่เกี่ยวกับการชำระเงินมีแนวโน้มในการพัฒนาโดยต้องอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาการชำระเงินให้ไปในทิศทางเดียวกันระหว่าง 2 ประเทศ และ/หรือร่วมกับกลุ่มประเทศทั้งหมดในเหลี่ยมเศรษฐกิจต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันก็สามารถพัฒนานโยบายภายในประเทศ ดังนั้นข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายจึงสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน

(2.1) นโยบายต่างประเทศ

(2.1.1) สนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์ไทยและธนาคารพาณิชย์พม่ามีการเปิดบัญชี Non Resident Account ทั้งเงินบาทและเงินจัตวี่ซึ่งกันและกัน

(2.1.2) ส่งเสริมให้มีความร่วมมือและการเจรจาในระดับรัฐบาลของรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศ และ/หรือ รวมทั้งกลุ่มประเทศทั้งหมดในเหลี่ยม

(2.1.3) สนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์ไทยจัดตั้งสาขาในประเทศพม่า โดยเฉพาะในบริเวณฝั่งชายแดนของพม่า ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการโอนเงินสกุลบาทโดยไม่ต้องผ่านสกุลดอลลาร์ สรอ.และรับฝากเงินบาทในฝั่งพม่าด้วย

(2.1.4) ส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาระบบธนาคารพาณิชย์ของพม่า ให้ได้มาตรฐานสากลและช่วยเหลือด้านวิชาการ เพื่อยกระดับแนวคิดเชิงนโยบาย การดำเนินงาน และพัฒนาศักยภาพธนาคารพาณิชย์ของพม่าให้ทัดเทียมกับของไทย

(2.2) นโยบายในประเทศ

(2.2.1) ธนาคารแห่งประเทศไทยควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระเบียบการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา ในส่วนที่เกี่ยวกับการนำเงินบาทและเงินตราต่างประเทศเข้าออกผ่านพรมแดนไทยเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของหน่วยงานราชการ ผู้ประกอบการชายแดนและธนาคารพาณิชย์ได้ทราบและเข้าใจตรงกัน

(2.2.2) จัดให้มีการสัมมนาร่วมกันระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทย กรมศุลกากรกรมสรรพากร และผู้ประกอบการค้าชายแดน เพื่อส่งเสริมสร้างความเข้าใจในกลไกของการค้าและการชำระเงินในพื้นที่ชายแดนให้มากขึ้น

(2.2.3) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยควรมีบทบาทในการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่ผู้ประกอบการรายย่อยในเขตพื้นที่ชายแดน เพื่อสนับสนุนการค้าตามแนวชายแดนให้มากขึ้น

3.) การพัฒนาความร่วมมือด้านการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน

3.1) ด้านพิธีการศุลกากร รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหามาตรการแนวทางการพัฒนาร่วมกันด้านการลดขั้นตอนพิธีการด้านเอกสารและการตรวจสอบ โดยใช้วิธีการตรวจสอบครั้งเดียวจากต้นทางและสามารถผ่านพิธีการได้ในจุดต่างๆ กระทั่งถึงปลายทาง

3.2) ความร่วมมือด้านการขนส่งระหว่างประเทศกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงและกลุ่มประเทศในเหลี่ยมเศรษฐกิจต่างๆ ด้วยการใช่วิธีการขนส่งทางรถยนต์ครั้งเดียวจนถึงปลายทางโดยไม่มีการเปลี่ยนถ่ายรถขนส่ง ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนและระยะเวลาการเดินทาง โดยมีแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางการค้าชายแดนจังหวัดตากดังนี้

(1) ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับพม่าให้มีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น โดยจัดประชุมคณะกรรมการร่วมทางการค้าไทย-พม่า และให้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีในทุกระดับและแก้ไขปัญหาการค้าระหว่างไทยกับพม่าอย่างจริงจัง ในขณะเดียวกันควรสนับสนุนงบประมาณแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระดับจังหวัด/พื้นที่ เนื่องจากการพัฒนาการค้ากับพม่า ขึ้นอยู่ภายใต้หลักความสัมพันธ์มากกว่าหลักสถิติ

(2) สร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคงระหว่างประเทศในระยะยาวบนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกันขจัดความหวาดระแวงและทัศนคติในแง่ลบด้านต่าง ของประชาชนทั้งสองฝ่าย

(3) จัดตั้งศูนย์ข้อมูลทางการค้า เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำ เผยแพร่ ข้อมูล ข่าวสารกฎระเบียบและมาตรการต่างๆ ทางการค้า พร้อมทั้งศักยภาพทางเศรษฐกิจและคู่ทางการนำเข้า-ส่งออกสินค้าต่างๆ ให้นักธุรกิจได้ทราบเพื่อเป็นการขยายมูลค่าทางการค้า

(4) หาแนวทางการค้าระหว่างประเทศในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคทางการค้า การลงทุน ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น การใช้ระบบการค้า Account Balance Trade ที่มีภาครัฐของทั้งสองประเทศเข้าร่วมมือกันดำเนินการภายใต้ผลประโยชน์ระหว่างประเทศเป็นหลักใหญ่

(5) ส่งเสริมความร่วมมือภาคเอกชนของทั้งสองฝ่าย เพื่อนำไปสู่การรวมลงทุนทางธุรกิจการค้าให้มากขึ้น

(6) ส่งเสริมและนำให้ผู้ประกอบการที่อยู่นอกระบบ เข้ามาอยู่ในระบบพิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย

(7) ลดขั้นตอนการปฏิบัติพิธีการศุลกากรจากเดิมที่ต้องผ่านพิธีการหลายขั้นตอนเช่น ลงทะเบียนใบขนส่งสินค้า ประเมินอากร บันทึกข้อมูล ชำระภาษีอากร สั่งการตรวจตรวจสอบปล่อย เป็นต้นให้เสร็จสิ้น ณ จุดเดียว (ONE STOP SERVICE) คือ ขั้นตอนพิธีการและตรวจสอบปล่อยสินค้าเท่านั้นอย่างแท้จริง

(8) ควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับส่วนกลางให้มากขึ้น เพื่อหน่วยงานพื้นที่แต่ละหน่วยสามารถดำเนินงานได้ในทิศทางเดียวกัน ทำให้เสริมสร้างการค้าให้เกิดความคล่องตัวและไม่เกิดผลกระทบต่อภาพรวมของท้องถิ่น

(9) ภาครัฐควรมีการกำหนดแผนพัฒนาที่มีการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน ความได้เปรียบอย่างละเอียด เพื่อกำหนดเป้าหมายทางการตลาดเชิงรุกและยุทธศาสตร์การค้าให้เป็นรูปธรรมและเป็นไปอย่างมีระบบ

(10) ส่งเสริมให้มีความร่วมมือและเจรจาในระดับรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศ เพื่อหารือเกี่ยวกับการขจัดปัญหาในเรื่องการค้าการชำระเงินระหว่างประเทศ รวมทั้งการผลักดันโครงการภายใต้กรอบทวิภาคีของ ACMECS ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะโครงการ Sister City แม่สอด-เมียวดี เพื่อให้การพัฒนาการค้าประสบความสำเร็จ

(11) ควรแบ่งแยกกฎหมายระเบียบด้านการค้าชายแดน และการค้าระหว่างประเทศอย่างชัดเจนเนื่องจากการชายแดนมีปัจจัยข้อจำกัดหลายด้าน ที่ไม่สามารถใช้กฎระเบียบตามมาตรฐานสากล โดยเฉพาะการค้าชายแดนกับสหภาพพม่า ซึ่งมีชนกลุ่มน้อยตลอดแนวชายแดนจะเป็นอิสระกับรัฐบาล

5.3 ข้อจำกัดของการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งต่อไปจากการศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้ำนอกระบบของผู้วิจัยนี้ จะใช้การศึกษาที่มีตัวชี้วัดแบบใช้การสืบค้นทางตรง(Direct Approach) โดยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบบเจาะลึก ซึ่งเป็นวิธีการสำรวจโดยตรงจากผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวและการเข้าไปอยู่ในพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ได้รายละเอียดและโครงสร้างของข้อมูลที่ชัดเจน แต่การศึกษาในลักษณะนี้จะมีข้อจำกัดในการให้ความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งเวลาและกำลังคนที่ใช้ในการศึกษาซึ่งการศึกษาในลักษณะนี้อาจจะใช้วิธีการวัดแบบการสืบค้นทางอ้อม (Indirect Approach) ที่เป็นการวัดที่จะให้ผลในภาพรวมควบคู่ไปด้วยโดยการใช้ตัวชี้วัดมาทำการเปรียบเทียบ เช่น ปริมาณเงินในตลาด(เนื่องจากการค้ำนอกระบบจะนิยมใช้เงินสด) การใช้ตัวเลขของการใช้พลังงานเปรียบเทียบกับ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ(ถ้าตัวเลขผกผันกันอาจจะแสดงว่ามีการค้ำนอกระบบเกิดขึ้นได้มากหรือน้อย) หรือการวัดหลายมิติโดยการสร้างแบบจำลองโดยใช้ตัวแปรที่เป็นสาเหตุและดัชนีชี้วัดหลายตัว ฯลฯ และผู้ที่ทำการศึกษาคงจะให้ความสำคัญกับเครือข่ายของความสัมพันธ์ในเชิงพฤติกรรมของความสัมพันธ์ในลักษณะต่างตอบแทน การมีผลประโยชน์ร่วมกันและความเข้าใจซึ่งกันและกันของกลุ่ม